

Kitab Daniél — Nomer Saratus Dua Belas

Ngabuka Simbolisme Nubuatan ngeunaan Ismail: Ti Nu Mamanah Nepi ka Nu Méré Tanda ka 144.000

Jeff Pippenger

2024-03-02

Jeung Allah nyarengan éta budak; tuluy manéhna beuki gedé, cicing di tanah gurun, sarta jadi saurang pamanah. Kajadian 21:20.

Ismail jadi saurang pamanah, anu mangrupikeun lambang peperangan, sarta lambang panghukuman eksekutif anu ditibankeun ka Roma.

Sora jalma-jalma anu ngungsi jeung lolos ti tanah Babul, pikeun ngawartakeun di Sion pamalesan PANGERAN, Allah urang, pamalesan pikeun Bait-Na. Kumpulkeun para pamanah ngalawan Babul; sakumna maranéh anu narik busur, pasang kémah sabudeureun éta; ulah aya saurang ogé ti dinya anu lolos; bales ka dirina nurutkeun pagawéanana; sakumaha sagala anu geus dipigawéna, lakukeun ka dirina; sabab manéhna geus sombong ngalawan PANGERAN, ngalawan Nu Mahasuci Israil. Yermia 50:28, 29.

Para pamanah males ka Babulon nurutkeun kana padamelanana, sarta males éta dimimitian dina hukum Minggu anu geura sumping, ku sora kadua tina Wahyu pasal dalapan welas, nalika pangadilan eksekutif Babulon anu progresif mimiti lumangsung.

Tuluy kuring ngadéngé sora séjén ti sawarga, pokna: Kaluarlah ti dirina, he umat Kami, supaya maranéh ulah milu kana dosa-dosana, jeung supaya maranéh ulah katarajang ku bala-balana. Sabab dosa-dosana geus nepi ka sawarga, sarta Allah parantos émut kana kajahatan-kajahatanana. Bales ka dirina sakumaha manéhna geus ngabales ka maranéh, sarta gandakeun ka dirina dua kali lipet nurutkeun kana pagawéanana; dina cangkir anu geus dieusian ku dirina, eusi deui pikeun dirina dua kali lipet. Sakumaha gedéna manéhna geus ngamulyakeun dirina sorangan, jeung hirup dina kaméwahan, sakitu gedéna siksaan jeung kasedihan kudu dipaparinkeun ka dirina; sabab manéhna nyebut dina jero haténa, Kami linggih minangka ratu, lain randa, sarta moal ningali kasedihan. Wahyu 18:4–7.

Ismail jeung indungna, Hagar, geus ditahan ti meunang warisan hak cikal, tuluy diusir. Ku kituna, timburu jadi pangdorong nubuat Islam, jeung peperangan jadi padamelan nubuat maranéhna. Sebutan anu kahiji ngawengku panahanan anu ditumpangkeun ka Ismail jeung indungna ku Sarah, sarta “panahanan” maranéhna jadi hiji ciri nubuat utama Islam sapanjang Firman Allah jeung sajarah. Turunan Ismail bakal jadi jelema-jelema liar, anu leungeunna ngalawan unggal jelema, sarta sipat liarna dilambangkeun ku kalde liar Arab, tina kulawarga kuda. Ku kituna, peperangan Islam dina balahi anu kahiji jeung anu kadua digambarkeun minangka para satria anu nunggang kuda-kuda anu ambek.

Islam teh pesen hujan panungtungan, sarta memang pantes lamun tilu cilaka éta ngagambarkeun tilu garis nubuat anu husus, sabab métodologi hujan panungtungan téh “garis kana garis.” Nalika

ciri-ciri nubuatan tina dua garis anu kahiji dihijikeun, éta netepkeun garis tina cilaka anu katilu. Katilu garis nubuatan éta ngagambarkeun mangsa pamegela saratus opat puluh opat rébu. Tilu garis éta ngawakilan mangsa dicurahkeunnana hujan panungtungan, sabab hujan panungtungan mimiti nyipratan nalika Cilaka anu katilu sumping dina 11 Séptémber 2001.

“Hujan panungtung baris turun ka umat Allah. Hiji malaikat anu kawasa baris turun ti sawarga, jeung sakuliah bumi baris dipinuhan ku caang kamulyaan-Na.” *Review and Herald*, 21 April 1891.

Mangsa panyegelan éta ogé dilambangkeun ku mangsa anu dimimitian dina 11 Agustus 1840 sarta réngsé ku datangna malaikat katilu dina 22 Oktober 1844. Mangsa éta ogé dilambangkeun dina Habakkuk pasal dua. Sajarah Millerite ngeusi Habakkuk pasal dua, sarta ku cara kitu éta dimimitian nalika malaikat turun dina 11 Agustus 1840, jeung réngsé nalika malaikat katilu sumping dina 22 Oktober 1844.

Dina pasal dua Habakuk diécéskeun yén dina ahir titingalian, titingalian éta bakal “nyarita.” Dina ayat tilu tina pasal sapuluh Wahyu, éta malaikat ngagorowok (nyarita) ku sora tarik, sarta dina 22 Oktober 1844 éta malaikat anu sarua sumpah (nyarita) yén “waktu moal aya deui.” Nu ngajaga dina ayat hiji tina pasal dua Habakuk téh ayana dina 11 Agustus 1840, sabab dina mangsa éta para nu ngajaga ngangkat sorana.

Dina pemberontakan taun 1888, anu ku Sister White diidentifikasi minangka ngawakilan malaikat tina Wahyu dalapan welas anu baris nyaangan bumi ku kamulyaan-Na, para pangawal (Jones jeung Waggoner) ngangkat “sorana” siga tarompét, pikeun némbongkeun ka umat Allah palanggaran-palanggaranana, sabab amanat maranéhna téh nya éta amanat ka Laodikia. Dina 11 Séptémber 2001, anu dilambangkeun ku sajarah taun 1888, Gusti nungtun umat-Na dina poé-panungtungan balik deui ka jalan-jalan heubeul Yeremia, tempat para pangawal teu dipaliré. Turunna malaikat nandaan datangna para pangawal sacara nubuat.

“sora” anu sumping dina 11 Agustus 1840 ditepikeun ngaliwatan para panjaga, sarta ka Yermia dipidangkeun yén lamun anjeunna rék balik deui kana iman jeung kapercayaanana ka Allah sanggeus kuciwana, anjeunna bakal jadi baham Allah. Nalika éta tetenjoan anu sempet lila tungguan ahirna sumping dina 22 Oktober 1844, éta “nyarita.” Mangsa dina Habakuk pasal dua, anu kacumponan dina sajarah kaum Millerite, ngagambarkeun mangsa panyegelan saratus opat puluh opat rébu.

Penting pisan pikeun mikawanoh yén 11 Agustus 1840 nepi ka 22 Oktober 1844 ngagambarkeun pamaséan sarébu opat puluh opat rébu, nyaéta mangsa nalika hujan panungtungan dicurahkeun. Ieu penting, sabab amanat hujan panungtungan kudu diidentifikasi ku metodologi “line upon line.” Mangsa husus anu mangrupa pamaséan sarébu opat puluh opat rébu téh sababaraha kali diwakilan dina garis-garis nubuat, sarta kitu deui dina Habakuk dua, anu ku Sister White sacara langsung diidentifikasi minangka keur kacumponan dina sajarah Millerite. Anjeunna ogé sababaraha kali ngajarkeun yén sajarah Millerite diulang deui dina sajarah sarébu opat puluh opat rébu.

“Kasulam ku nubuat-nubuat anu ku maranéhna dianggap nuduhkeun kana mangsa datangna anu kadua, aya piwuruk anu husus disaluyukeun jeung kaayaan maranéhna nu pinuh ku kateupastian jeung antosan tegang, sarta nguatkeun maranéhna supaya ngadagoan kalayan sabar dina iman yén naon anu ayeuna tacan écés ku pamahaman maranéhna, dina waktuna bakal dijentrekeun.”

“Di antara nubuat-nubuat ieu aya nubuat dina Habakkuk 2:1–4: ‘Kami rek nangtung dina tempat jaga kami, sarta nempatkeun diri kami dina munara, jeung ngawaskeun pikeun ningali naon anu bakal dicarioskeun-Na ka kami, jeung naon anu bakal kami jawab nalika kami ditegor. Jeung PANGERAN ngawaler ka kami, sarta ngandika, Tuliskeun eta tetenjoan, jeung jadikeun eta écés dina loh-loh, supaya anu maca eta bisa lumpat. Sabab eta tetenjoan masih kénéh pikeun waktu anu geus ditangtukeun, tapi dina ahirna eta bakal nyarita, jeung moal ngabohong: sanajan eta katingalina lila, antosan eta; sabab tangtu eta bakal datang, moal ngalambat. Tingal, jiwana anu ngagedékeun diri henteu lempeng dina dirina: tapi anu bener bakal hirup ku iman-na.’”

Dugi ti taun 1842, parentah anu dipaparinkeun dina ieu nubuat pikeun “nulis eta tetenjoan, jeung ngajentrekeunana dina papan-papan, sangkan nu macana bisa lumpat,” geus maparin ilham ka Charles Fitch pikeun nyusun hiji bagan kenabian guna ngajelaskeun tetenjoan-tetenjoan dina kitab Daniel jeung Wahyu. Medalna ieu bagan dianggap minangka kacumponan parentah anu dipaparinkeun ku Habakkuk. Sanajan kitu, dina mangsa harita, teu aya anu nengetan yén dina nubuat anu sarua ditepikeun aya hiji tunda anu katempo dina lumangsungna eta tetenjoan—hiji mangsa ngadagoan. Sanggeus kuciwa éta, ieu ayat katingali kacida pentingna: “Sabab eta tetenjoan teh masih pikeun hiji waktu anu geus ditangtukeun, tapi dina ahirna eta bakal nyarita, jeung moal bohong: sanajan eta tunda, antosan ku maneh; sabab pasti bakal datang, eta moal tunda.... Ari jalma bener mah bakal hirup ku iman-na.”

Sabagian tina nubuat Yehezkiel ogé janten sumber kakuatan jeung panglipur pikeun jalma-jalma anu percaya: “Sarta pangandika PANGERAN sumping ka kaula, dawuh-Na, Eh anak manusa, paribasa naon ieu anu maraneh boga di tanah Israil, pokna, Poe-poe teh dipanjangkeun, sarta unggal tetenjoan jadi batal? Ku sabab eta, sebutkeun ka maranehna, Kieu timbalan Gusti ALLAH.... Poe-poe geus caket, sarta hasilna unggal tetenjoan.... Kami bakal nyarita, sarta kecap anu ku Kami diucapkeun bakal kajadian; eta moal dipanjangkeun deui.” “Jalma-jalma ti kulawarga Israil nyebutkeun, Tetenjoan anu ku manehna ditempo teh pikeun loba poe anu bakal datang, sarta manehna ngaramalkeun ngeunaan mangsa anu masih jauh. Ku sabab eta, sebutkeun ka maranehna, Kieu timbalan Gusti ALLAH; Moal aya deui hiji oge tina kecap-kecap Kami anu dipanjangkeun, tapi kecap anu geus Kami ucapkeun bakal dilaksanakeun.” Yehezkiel 12:21–25, 27, 28.” The Great Controversy, 391–393.

Urang Millerit henteu ngan ukur ningali dirina keur ngalaksanakeun pasemon ngeunaan sapuluh parawan, jeung Habakkuk pasal dua, tapi maranéhna ogé dipingpin pikeun ningali yén sajarah tempat maranéhna keur ngalaksanakeun éta nubuatan, téh ogé mangrupa idéntifikasi ti Yehezkiel ngeunaan sajarah anu sarua éta pisan, tempat “hasil tina unggal titingalian” baris kacumponan. Garis sajarah anu ngagambarkeun pamaséan cap ka saratus opat puluh opat rébu téh tempat hasil tina unggal titingalian kacumponan!

Garis-garis anu ngagambarkeun mangsa hujan ahir jeung panyegelan saratus opat puluh opat rébu dihijikeun pikeun netepkeun yén sajarah nubuat salawasna miboga tandatangan Alfa jeung Omega.

Sajarah Millerite dimimitian ku sora malaikat dina Wahyu sapuluh, sarta ditutup ku sora anu sarua. Tanggal 11 Séptémber 2001 dimimitian ku sora kahiji dina Wahyu pasal dalapan belas, sarta ditutup ku sora kadua dina Wahyu pasal dalapan belas. Habakuk pasal dua dimimitian ku sora para pangjaga, sarta ditutup ku sora pangjaga Yermia. Cilaka anu kahiji dimimitian ku Mohammed, sarta ditutup ku Mohammed II. Cilaka anu kadua dimimitian ku dileupaskeunana opat malaikat Islam sarta ditutup ku dikekangna Islam.

Métodologi anu mangrupa hujan panungtungan téh nyaéta metodologi “baris kana baris” nurutkeun Yesaya, sarta baris-baris anu dihijikeun pikeun nangtukeun jeung netepkeun amanat hujan panungtungan salawasna ngandung ciri tanda Alfa jeung Omega. Cilaka nu kahiji dina Wahyu pasal salapan dimimitian ku Mohammed jeung ditungtungan ku Mohammed II. Mangsa éta kabagi kana dua rupa peperangan, anu kahijina nyaéta serangan-serangan anu teu teratur ka Roma anu mimiti lumangsung sacara nyata dina mangsa Abubakar, tuluy diteruskeun ku hiji mangsa saratus lima puluh taun nalika peperangan teratur nu kahiji dina Islam dilaksanakeun.

Saratus lima puluh taun dilambangkeun ku nubuat waktu “lima bulan”. Cilaka anu kadua ogé ngabogaan nubuat waktu, nya éta tilu ratus salapan puluh hiji taun jeung lima belas poé. Ku kituna, ku sabab struktur kenabian tina cilaka kahiji jeung cilaka kadua nandakeun tungtungna ku mitembeyan, éta ngandung hiji pamisahan antara proses panyegelan jeung hiji jangka waktu anu tangtu. Prosés panyegelan dilambangkeun dina awal sajarah cilaka kahiji, sarta éta dilambangkeun dina tungtung cilaka kadua.

Anu nuturkeun panyegelan dina ayat kaopat, dina cilaka kahiji, nyaéta “lima bulan” (saratus lima puluh taun). Lima bulan éta diidentifikasi dua kali, sakali dina ayat kalima jeung deui dina ayat kasapuluh. Anu miheulaan prosés panyegelan ti 11 Agustus 1840 nepi ka 22 Oktober 1844 dina cilaka kadua nyaéta nubuat ngeunaan “jam, poé, bulan, jeung taun” (tilu ratus salapan puluh hiji taun jeung lima welas poé), dina ayat kalima welas. Babarengan dina hiji galur anu sinambung, tarompet kalima jeung kagenep dimimitian sarta dipungkas ku hiji gambaran ngeunaan prosés panyegelan.

Saperti dua garis, lamun dilarapkeun “garis kana garis,” éta nandakeun hiji awal jeung hiji ahir anu ditandaan ku Mohammed nu kahiji jeung Mohammed nu kadua. “Garis kana garis,” éta nangtukeun dua mangsa anu béda dina unggal garis, nyaéta anu dihasilkeun ku sabab unggal garis miboga hiji nubuat waktu. Dina sajarah woe nu kahiji, Islam kudu “nganyenyeri” Roma, sarta dina woe nu kadua, éta kudu “maehan” Roma. Woe nu kahiji mangrupa peperangan ku tumbak, pedang, jeung panah, sedengkeun woe nu kadua ngenalkeun mesiu minangka pakarang perang.

“AYAT 10. Jeung maranéhna miboga buntut sarupa jeung kalajengking, sarta dina buntutna aya panyengat; jeung kakawasaan maranéhna nyaéta pikeun nganyenyeri manusa salila lima bulan. 11. Jeung maranéhna miboga hiji raja anu maréntah maranéhna, nyaéta malaikat jurang anu taya dasar, anu ngaranna dina basa Ibrani nyaéta Abaddon, tapi dina basa Yunani ngaranna Apollyon.

“Nepi ka ieu, Keith parantos maparin ka urang gambaran-gambaran ngeunaan ditiupna lima tarompét anu kahiji. Tapi ayeuna urang kudu mungkas ti anjeunna, sarta neraskeun kana panerapan ciri anyar tina ieu nubuat anu diwanohkeun di dieu; nyaéta, mangsa-mangsa nubuat.

“Kakuatan maranéhna téh pikeun nyiksa manusa salila lima bulan.—1. Muncul patalékan, manusa nu mana anu kudu disiksa ku maranéhna salila lima bulan?—Tangtu waé, maranéhna éta jalma-jalma anu sarua anu engkéna baris dipaéhan ku maranéhna (tingali ayat 15); ‘sapertilu jalma,’ atawa sapertilu Kakaisaran Romawi,—bagian Yunani ti éta.

“2. Iraha maranéhna kudu ngamimitian pagawean maranéhna pikeun nyiksa? Ayat ka-11 ngajawab éta pananya.

“(1) ‘Maranéhna miboga hiji raja di luhur maranéhna.’ Ti pupusna Mohammed nepi ka deukeut ahir abad ka-tilu welas, kaum Mohammedan kabagi jadi rupa-rupa golongan di handapeun sababaraha pamingpin, tanpa aya hiji pamaréntahan sipil umum anu ngawengku maranéhna kabéh. Deukeut ahir abad ka-tilu welas, Othman ngadegkeun hiji pamaréntahan anu ti harita dipikawanoh minangka pamaréntahan atawa kakaisaran Ottoman, anu tuluy mekar nepi ka ngawengku sakumna suku Mohammedan anu utama, ngahijikeun maranéhna kana hiji monarki agung.”

“(2) Watek raja. ‘Anu jadi malaikat jurang nu taya dasarna.’ Malaikat nandakeun saurang utusan, hiji palayan, boh nu hade boh nu goreng, sarta henteu salawasna mangrupa mahluk rohani. ‘Malaikat jurang nu taya dasarna,’ atawa palayan utama tina agama anu asalna ti dinya waktu eta dibuka. Eta agama teh Mohammedanisme, jeung sultan teh palayan utamana. ‘Sultan, atawa grand Seignior, sakumaha anjeunna disebut kalawan teu dibeda-bedakeun, oge mangrupa Kalifah Agung, atawa imam agung, ngahijikeun dina pribadina martabat rohani nu pangluhurna jeung kakawasaan sipil nu pangluhurna.’—World As It Is, kc. 361.”

“(3) Ngaran anjeunna. Dina basa Ibrani, ‘Abaddon,’ nyaéta nu ngancurkeun; dina basa Yunani, ‘Apollyon,’ nyaéta nu ngabinasakeun, atawa nu ngancurkeun. Ku sabab miboga dua ngaran anu béda dina dua basa, écés yén anu dimaksud pikeun digambarkeun téh watakna, lain ngaran kakawasaan éta. Lamun kitu, sakumaha ditepikeun dina dua basa éta, anjeunna téh saurang pangancur. Kitu salawasna watak pamaréntahan Ottoman.”

“Tapi iraha Othman ngalakukeun serangan kahijina ka kakaisaran Yunani?—Numutkeun ka Gibbon, Decline and Fall, jsb., ‘Othman mimiti asup ka wewengkon Nikomedia dina poé ka-27 bulan Juli, 1299.’”

“Itungan sawatara panulis dumasar kana anggapan yén mangsa éta kudu dimimitian ti ngadegna kakaisaran Ottoman; tapi ieu écés hiji kasalahan; sabab maranéhna lain baé kudu miboga saurang raja anu ngawasa maranéhna, tapi ogé kudu nyiksa manusa salila lima bulan. Tapi mangsa panyiksaan éta moal bisa dimimitian saméméh serangan kahiji ti para panyiksa, anu, sakumaha geus disebutkeun di luhur, nyaéta 27 Juli 1299.

“Perhitungan anu kieu di handap, anu dumasar kana titik awal ieu, geus dijieun jeung diterbitkeun dina hiji karya anu judulna, Kdatangan Kristus Nu Kadua, jst., ku J. Litch, dina taun 1838.

“Jeung kakawasaan maranéhna téh pikeun nyiksa manusa salila lima bulan.’ Nepi ka dinya wates amanat maranéhna, nyaéta pikeun nyiksa ku cara ngarampas terus-terusan, tapi lain pikeun maéhan maranéhna sacara pulitik. ‘Lima bulan,’ tilu puluh poé sapoé bulan, masihan ka urang saratus lima puluh poé; jeung poé-poé ieu, ku sabab sipatna simbolis, nandakeun saratus lima puluh taun. Dimimitian ti 27 Juli 1299, saratus lima puluh taun éta nepi ka 1449. Salila sakabéh mangsa éta urang Turki kalibet dina perang anu ampir taya eureunna jeung kakaisaran Yunani, tapi can ogé nalukkeun éta. Maranéhna ngarebut sarta nahan sababaraha propinsi Yunani, tapi kamerdikaan Yunani tetep dipiara di Konstantinopel. Tapi dina taun 1449, minangka ahir tina saratus lima puluh taun éta, datang hiji parobahan, anu sajarahna bakal kapanggih dina tarompet salajengna.” Uriah Smith, *Daniel and Revelation*, 505–507.

Uriah Smith nu keur nyutat itungan Josiah Litch ngeunaan saratus lima puluh taun, anu nalika parantos réngsé, ngawakilan hiji titik awal pikeun nubuat tilu ratus salapan puluh hiji taun jeung lima belas poé dina Tarompet salajengna. Nalika masihan koméntar kana ramalan Litch ngeunaan dua nubuat waktu anu silih patali ieu, Sister White nyatet:

“Dina taun 1840 aya deui kacumponan nubuat anu matak héran, anu ngagerakkeun minat anu sumebar lega. Dua taun saméméhna, Josiah Litch, salah saurang palayan Injil anu pangmuka dina ngawawar Advent Kadua, nerbitkeun hiji panalungtikan ngeunaan Wahyu 9, anu ngaramalkeun ragragna Kakaisaran Ottoman. Numutkeun kana itunganana, kakawasaan ieu bakal diragragkeun... dina tanggal 11 Agustus 1840, nalika kakawasaan Ottoman di Konstantinopel bisa diarep-arep bakal dipatahkeun. Jeung ieu, kuring yakin, bakal kabuktian enya kitu.”

“Dina mangsa anu kacida luyu jeung anu geus ditangtukeun, Turki, ngaliwatan para duta besarna, narima panyalindungan ti kakawasaan-kakawasaan sekutu Éropa, sahingga nempatkeun dirina dina pangawasan bangsa-bangsa Kristen. Kajadian éta ngalaksanakeun ramalan éta kalawan persis pisan. Nalika hal éta jadi kanyahoan, lobana jalma jadi yakin kana benerna prinsip-prinsip panapsiran nubuat anu diagem ku Miller jeung para saparakancana, sarta hiji dorongan anu luar biasa dipasihkeun ka gerakan advent. Jalma-jalma anu boga élmu jeung kalungguhan ngahiji jeung Miller, boh dina ngawawar boh dina medalkeun pamadegan-pamadeganana, sarta ti taun 1840 nepi ka 1844 pagawéan éta gancang sumebar.” *The Great Controversy*, 334, 335.

Musibah kahiji jeung kadua téh patalina ku dua nubuat waktu anu silih nyambung. Musibah kahiji dimimitian ku hiji gambaran ngeunaan panyegelan, sedengkeun musibah kadua ditungtungan ku sajarah ti 11 Agustus 1840 nepi ka dibunyikeunana tarompét katujuh dina 22 Oktober 1844, anu ogé mangrupa gambaran ngeunaan panyegelan. Mimiti jeung tungtungna ngandung tandatangan Alpha jeung Omega, sabab, saperti dina sajarah nalika Kristus netepkeun perjangjian salila saminggu, mangsa éta kabagi jadi dua bagian. Mangsa kahiji dimimitian ku Mohammed kahiji, sarta ditungtungan ku Mohammed kadua. Mangsa kadua dimimitian ku “sora ti opat tanduk altar emas anu aya di payuneun Allah,” sarta ditungtungan ku “sora” Kristus, anu sumpah “demi Mantenna anu hirup salalanggengna, anu nyiptakeun langit jeung sagala anu aya di jerona, jeung bumi jeung sagala anu aya di jerona, jeung laut jeung sagala anu aya di jerona, yén moal aya deui waktu.”

Urang bakal neraskeun ieu pangajaran dina artikel salajengna.

“Sakur patalékan anu bisa dibangkitkeun ku Iblis dina pikiran pikeun nimbulkeun karagu-raguan ngeunaan sajarah agung lalampahan umat Allah dina mangsa nu geus kaliwat, bakal nyugemakeun kaagunganana nu satanis sarta mangrupa panghinaan ka Allah. Warta ngeunaan geura sumpingna Gusti ka dunya urang kalayan kakawasaan jeung kamulyaan anu agung téh nyaéta kayaktian, sarta dina taun 1840 loba sora geus diangkat dina ngumumkeunana.” Manuscript Releases, jilid 9, 134.